No. 153. 1839

BREDASCHE COURANT.

STAAT-, LETTERKUNDIG- EN WETENSCHAPPELIJK

NIEUWS- BLAD.

Zaturdag 29 Junij.

De Staatsraad, Gouverneur van *Noord-Braband*, brengt bij deze ter kennisse van het Publiek, dat, ten gevolge van geverderd wordende herstellingen aan de bruggen over de hoofd- en ravelijnsgrachten voor de *Hinthamerpoort* te 's *Bosch*, waarvan de uitvoering van wege het Dep. van Oorlog is aanbesteed, de passage door die poort van en met den 1. Julij aanstaande, tot vermoedelijk den 15. September daaraanvolgende, zal gestremd zijn, en den weg, om van die zijde binnen de vesting te komen, gedurende dien tijd zal genomen moeten worden over het glacis tot aan de *Orthenpoort*.

's Bosch, den 25. Junij 1839.

De Staatsraad, Gouverneur voornoemd,
Bon. VAN DEN BOGAERDE.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 26sten Junij.

Aan het slot der zitting van gisteren is nog eene levendige discussie in de kamer der afgevaardigden voorgevallen, opzigtelijk de expeditie van Mexiko en het gesloten traktaat, bij gelegenheid der beraadslaging over de buitengewone credieten van 1838 en 1839. De commissie met het onderzoek der credieten belast, had hare goedkeuring aan het traktaat gehecht, doch zich minder toegevend betoond omtrent de maatregelen die de expeditie vooraf zijn gegaan, de langdurige blokkade, enz. De heer *Salvandy* nu is in deze zitting opgetreden, om het gedrag van het vorig kabinet te verdedigen en de verantwoordelijkheid van de onder deszelfs bestuur, met betrekking tot de Mexikaansche zaak gegevene instructien, op zich te nemen. De grootzegelbewaarder gaf te kennen, dat het tegenwoordig bestuur zich omtrent de zaak nog niet kon uitlaten, daar het de terugkomst van den admiraal *Baudin* en de depêchen verwachtte, waardoor men een volkomen inzigt in de zaak zou verkrijgen. De president van den raad gaf mededeeling van eene depeche van den gezegden vlootvoogd van den 27sten april, waarin deze zich beklaagt over de vertraging door de Mexikanen in de uitvoering van het traktaat gebragt, welke hem hadden doen dreigen het fort St. Jean d'Ulloa andermaal in bezit te nemen; bedreigingen die hare werking hadden gedaan. Deze depêche, alsmede het gesloten traktaat waren eerst sedert weinige dagen in handen van den minister, en het laatstgenoemde stuk werd thans door de ministers onderzocht, of men het den koning ter ratificatie kon aanbieden. Deze verklaring baarde opzien, daar de heer *Soult* in den boezem der commissie reeds vroeger te kennen gegeven had, dat men het gesloten traktaat had goedgekeurd. — De gevraagde credieten werden met eene groote meerderheid toegestaan.

In de zitting van heden heeft de kamer het crediet van omtrent vijf millioenen voor de versterking der zeemagt in Zuid-Amerika en op de spaansche kusten behandeld. De spaansche kwestie was hier de hoofdzaak. De eerste spreker, de heer *Chasseloup Laubat*, keurde het ontwerp goed, indien het alleen de blokkade van Buenos Ayres betrof, maar de wapeningen op de spaansche kust meende hij strijdig met de rol die het viervoudig verbond aan Frankrijk toegewezen had; hij stelde eene reductie van 500,000 fr. voor. De heer *Carné* beweerde integendeel dat men veel te weinig voor de spaansche zaak gedaan had; hij keurde het ontwerp goed en bestreed het amendement van den vorigen spreker. De president van den raad betoogde het onvoldoende van de afsluitings-maatregelen te land; met het onderhouden van een aantal kruisers op de kusten zou men beter aan het oogmerk van het traktaat voldoen. Voor het overige behoorde het tot de wijze staatkunde van een gouvernement, zijne vrijheid van handelen te behouden; zoo de tusschenkomst eenmaal noodig en in het belang van Frankrijk geoordeeld werd, zou men niet aarzelen; thans was het oogenblik niet daar, om die partij te kiezen; de voorgestelde maatregelen waren voldoende. De rapporteur der commissie *M. de la Redorte*, beklaagde zich over de onbeduidende staatkunde, vermeende dat de houding van het tegenwoordig kabinet met opzigt tot Spanje, bijna dezelfde was als die van het vorig kabinet. De minister van openbare werken oordeelde dat er thans geen overwegend belang bestond, om in Spanje tusschen beide te komen; dit was zijn gevoelen geweest toen hij lid der oppositie was, en was thans het zijne, nu hij minister is. Men behoorde slechts de constitutionele zaak in Spanje op te beuren, toonen dat men dezelve genegen was, en hulp verleenen binnen den kring der aangegane verbindtenissen; verklarende hij ten slotte, dat het tegenwoordig kabinet nimmer dulden zou dat de tegenomwenteling in Spanje de overhand kreeg. Het gevraagd crediet werd met eene meerderheid van 263 tegen tegen 53 stemmen goedgekeurd.

— De *Moniteur* houdt heden eene ordonnantie waarbij de jongste overeenkomst met Engeland, betreffende het vervoer der brieven van Engeland naar Indie over Frankrijk.

— Morgen moet de kamer der pairs als hof van justitie vergaderen. Heden middag ten een uur zijn de gevangenen, in rijtuigen, onder een eskorte van een detachement municipale garde te paard, van de conciergerie naar het Luxemburg overgebragt.

De policie is steeds zeer op hare hoede, en schijnt niet zonder vrees voor nieuwe dolzinnige aanslagen. Men wil dat de prefect van policie verscheiden naamlooze brieven ontvangen heeft, waarin hem aangekondigd wordt, dat het voornemen bestaat, om 't zij een der kasernen, 't zij de opera, de prefectuur van policie enz. in brand te steken.

— *l'Univers Religieux*, dat men tegenwoordig wel onderrigt zegt te zijn, verzekert, dat het gouvernement troepen naar de zijde van Toulon doet zamen trekken, om dezelve zoo noodig naar het Oosten te doen inschepen.

In de bijzondere briefwisseling van hier wordt gezegd, dat Engeland en Frankrijk tot de voorstellen van de oostenrijksche zijde voor eene bevrediging van het Oosten gedaan, waren toegetreden.

— Over Marseille heeft men thans bijzondere tijdingen uit Alexandrie tot den 6den dezer ontvangen. Dezelve houden de bevestiging van de bemagtiging van eenige dorpen door de turksche troepen, welker bewoners zij gewapend hadden. De turksche troepen hadden [illegible] een egyptisch kavalleriekorps, onder *Soliman*-pacha (*Sèves*) staande, verontrust, en deze, geen last hebbende om geweld met geweld te keeren, was terug getrokken. *Ibrahim* had het voorgevallene aan zijn vader berigt, met verklaring dat hij dergelijke aanvallen niet langer zou dulden zonder weerwraak te nemen. Op het ontvangen dezer tijding had *Mehemed*-ali de consuls der vier groote mogendheden te Alexandrie gevestigd, bijeen geroepen, hun de ontvangene tijdingen medegedeeld en hen geraadpleegd over zijn thans te houden gedrag. Na de conferentie had de onderkoning een antwoord aan zijn' zoon *Ibrahim* gezonden (deze brief van 4 Junij gedagteekend, wordt insgelijks in de berigten over Marseille medegedeeld), waarin hij meldt, dat hij, na de ontvangst van deszelfs brief, die het berigt hield dat de turksche ruiterij de districten van Anteb had afgestroopt en bezit van Ouront genomen had, de Europesche consuls had geraadpleegd, en deze hem, *Mehemed*, het belang hadden voorgehouden, om zich aan eene verdedigende houding te blijven houden, maar dat hij niet te min geweld met geweld moest te keer gaan; *Ibrahim* moest derhalve een officier naar *Hafiz*-pacha zenden en hem inlichtingen over zijn gedrag vragen, middelerwijl de provincie en het garnizoen van Atheb tegen een overval beveiligen, het laatsgenoemde versterken; ingeval de Turken verder voorwaarts rukten, dan moest het garnizoen op het Egyptisch legerkorps terugtrekken, hetwelk te gelijker tijd zou voorwaarts rukken, het turksche leger te gemoet. De veldslag [illegible] geleverd mogt werden, zou dan op het Egyptisch gebied voorvallen en dus genoegzaam bewijzen wie de aanvaller was.

— Het dagblad *la France* verzekert dat men te Parijs gisteren avond eene telegraphische depeche ontvangen heeft, volgens welke de Sultan *Mahmud* gevaarlijk ziek is.

(De bovenstaande tijdingen uit het Oosten vinden zich [illegible]lijk bevestigd door de tijdingen die de duitsche bladen heden over Triest mededeelen. Aldaar is in den namiddag van den 18den de

stoomboot *Vorst Metternich* aangekomen, die in den avond van den 14den de reede van Sijra verlaten heeft. Den 9den had men ook daar, door middel der stoomboot graaf *Kolowrat*, uit Konstantinopel het berigt ontvangen, dat de sultan plotseling ernstig ziek geworden was; zelfs had reeds het valsch berigt van zijnen dood geloopen. De brieven uit Alexandrie liepen tot den 7den en kwamen met het zeggen der reizigers overeen, dat de vijandelijkheden in Syrie, en wel op drie punten gelijktijdig waren uitgebroken. De voorhoede van het turksche leger was met de Egyptische voorhoede handgemeen geworden, en had deze laatste geslagen en een drietal kleine plaatsen bezet. — *Mehemed* scheen zeer om geld verlegen en bood de voorhanden katoen ten verkoop aan. — De pest had te Alexandrie nog niet opgehouden.)

— Uit Madrid had men gisteren tijdingen tot den 18den Junij. De Madridsche courant behelsde een officieel bulletin van *Espartero*, waarin de bemagtiging van Amurrio, Arienaga en Balmaseda wordt gemeld. Het gouvernement had bevel gezonden om den staat van beleg der stad Cadix op te heffen. Gemelde tijding en deze maatregel nevens andere, hoopte men dat gunstig op de aanstaande verkiezingen zouden werken.

De koningin zou op den verjaardag der constitutie van 1837 een paar bataillons, tot versterking van het leger in Arragon bestemd, in oogenschouw nemen.

In het verslag over het beleg van Montalban, welke plaats *Cabrera* op de constitutionelen veroverd heeft, wordt van de heldhaftigheid van een jong meisje van 22 jaren, *Maria Cirugeia*, gewag gemaakt; verscheidene dagen had zij het levendigst geweervuur onderhouden, en de bres niet verlaten dan toen hare krachten bezweken en zij door eene heete koorts overvallen werd.

— De berigten heden uit de spaansche hoofdstad van den 19den ontvangen, houden niets van bijzonder belang.

— Van de grenzen wordt uit Bayonne van den 22sten Junij geschreven, dat don *Carlos* den 18den Durango verlaten had en de geheele tegenwoordige verdedigingslijn tot Orosco en Llodio had in oogenschouw genomen.

— De koers was heden ter beurze flaauw, vooral na de ontvangst van een lager afkomend Londensch fondsenmerk. De notering was heden (26 *Junij*) 5 pCt. 111,35; 3 pCt. 79,25; Sp. Ardoin 19½; Rom. L. 101; Nap. r. 99,50.

ENGELAND.

LONDEN, den 26sten Junij.

Het voorstel van lord *Russell* nopens het toestaan eener verhoogde som (te weten 30,000 in plaats van 20,000 p. st.) voor het verleenen van onderstand aan de scholen voor armen-kinderen in Engeland en Schotland, benoodigd ten gevolge van het gewijzigd ministerieel ontwerp, nopens het onderwijs, hetwelk zelf slechts met eene meerderheid van vijf stemmen was doorgegaan, is in de zitting van het lagerhuis van eergisteren met 275 tegen 273 stemmen, en dus met de geringe meerderheid van slechts twee stemmen goedgekeurd. De tegenstand tegen het toestaan dezer verhoogde gelden, die op zich-zelve, in hun geheel, voor een rijk als Engeland, weinig genoeg zijn, komt behalve uit de steeds aangroeijende oppositie, waarmede het ministerie *Melbourne* te worstelen heeft, vooral voort uit de strekking die in de bovengenoemde ontwerpen liggen, om het onderwijs en den onderstand voor hetzelve order de onderscheidene godsdienstige gezindheden gemeen te maken, hetgeen men ten eenmale strijdig acht met de beginselen der gevestigde kerk.

Het erlangen eener zoo nietige meerderheid van twee stemmen zou, onder gewone omstandigheden, in Engeland aanleiding geven, of tot het laten varen van het voorstel, of tot eene ontbinding van het parlement, of wel tot de aftreding der ministers. Geen dier uitwegen zal echter, naar het zich laat aanzien, door de tegenwoordige bewindslieden betreden worden. Lord *Russell* heeft den 25sten in het lagerhuis aangekondigd, dat hij op Donderdag den 27sten het uitbrengen van het rapport over de toegestane som van L. St. 30,000 voor de nationale opvoeding zou voorstellen. Of de behoudende partij die laatste gelegenheid tot eene nieuwe poging om het geheele voorstel te doen verwerpen, zal te baat nemen, is nog onzeker.

In de zitting van het hoogerhuis van den 25sten, heeft lord *Brougham*, ter gelegenheid van het behandelen van verzoekschriften over het invoeren der geheime stemming bij de verkiezingen, op zijnen gewonen scherpen toon den eersten minister *Melbourne* over de voorgaande zwakheid van zijn bestuur gehekeld, waarvan hij een nieuw blijk vond in deszelfs besluit, om nopens het vraagstuk van de geheime stemming niet regtstreeks partij te kiezen. Hij spotte tevens met de nietige meerderheid, door dat bestuur den vorigen avond in het lagerhuis verworven. Lord *Wellington* deed, hoewel op veel gematigder toon, dezelfde bezwaren gelden. Uit de antwoorden van lord *Melbourne* is gebleken, dat die staatsman steeds persoonlijk alle verdere uitbreiding van het kiesregt en de invoering der geheime stemming afkeurt, en dus over dit laatste punt met sommige leden van zijn bestuur niet eenstemmig denkt.

De ministeriele *Courier* verklaart in zijn nommer van gisteren dat de tegenwoordige parlementszitting nog armer in wezenlijke vruchten zal zijn, dan die der beide voorgaande jaren. Het toestaan eener verhooging van L. st. 10,000 voor de belangen der nationale opvoeding was nagenoeg het eenige waarop het wetgevend ligchaam zijne aanspraak op de erkentelijkheid van het algemeen kon gronden. De zaken van Jamaica en Canada bleven onvermijdelijk onafgedaan, daar bij den tegenwoordigen staat der partijen alle wezenlijke beraadslaging over zulke ingewikkelde belangen onmogelijk was.

— Men verwacht hier, over Lissabon, Z. K. H. den hertog van Nemours.

— De admiraal *Baudin* heeft Housson, de hoofdstad van Texas, bezocht. — De fransche vloot was den 15den van Galvesten naar Havanna teruggekeerd.

— Over Nieuw Orleans heeft men uit Mexiko tijding, dat het federalistisch leger, onder *Mejia* en *Urrea*, in den omtrek van Puebla, door den generaal *Valencia* totaal geslagen [illegible] op bevel van *Santa Anna* gefusilleerd; de andere chefs waren het ontkomen.

— Gisteren waren de 3 pCt. gec. 93⅝; Ned. 2½ pCt. 53⅞; dito 5 pCt. 102¼; Spanje 18½; Braz. 77¼.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 28sten Junij.

Naar men verzekert zullen HH. KK. HH. de Erfprins en Erfprinses *van Oranje* tusschen den 8sten en den 10den der volgende maand uit Stuttgart te 's Gravenhage aankomen.

— Men verneemt dat er eerlang een besluit zal worden genomen, houdende benoeming van procureurs en deurwaarders bij de onderscheidene regterlijke collegien.

— Z. M. heeft benoemd, tot opperstrandvonder in het ressort der heerlijkheid West-Capelle, provincie Zeeland, *J. P. Herklots*, en zulks met ontheffing van de verpligting tot inwoning binnen zijn ressort, voor zoo lang hij te Middelburg zal woonachtig zijn.

— Z. M. heeft den luitenant ter zee der tweede klasse, *D. Cars Cz.*, alsnog, met ingang van 1 Julij aanstaande, bevorderd tot luitenant ter zee van de eerste klasse, te rangschikken naar zijne ancienneteit van dienst.

— Naar men verneemt heeft het Z. M. dezer dagen behaagd tot Hoogstdeszelfs kamerheer te benoemen den graaf *d'Oultremont*.

— Te Nijmegen is den 25sten uit het leger aangekomen de 2de kompagnie van het 1ste bataillon van het korps mineurs en sappeurs, om voorloopig garnizoen te houden.

— In den avond van den 24sten heeft te Feijenoord, tegenover Rotterdam, een droevig ongeluk plaats gehad. Nadat het dagwerk van het aldaar arbeidend werkvolk afgeloopen was en zich omtrent 50 à 60 van deze lieden op het bruggenhoofd bevonden, om met de stoomboot naar huis te keeren, stortte hetzelve eensklaps in en bragt eene verschrikkelijke verwarring te weeg, bij welke een drietal menschen het leven verloren, waaronder een vader, die eene diep bedroefde weduwe en drie kinderen nalaat.

— Uit Utrecht verneemt men, dat de beide financiele commissien des middags weder bijeengekomen zijn, na alvorens ieder afzonderlijk te zijn vergaderd geweest. Des namiddags hebben de beide heeren secretarissen met elkander gewerkt. Gisteren zou er eene nieuwe bijeenkomst plaats hebben.

— Uit Maastricht wordt van den 25sten gemeld dat de proclamatie aan de Limburgers overal met genoegen is ontvangen en nergens de rust gestoord is geworden. Den 25sten zijn te Maastricht aangekomen de generaal majoor *Van Hooff* en deszelfs adjudant *André de la Porte*; alsmede van de belgische zijde de brigade-generaal *Prisse* en de kolonel *Jolly*. Nog verscheiden belgische officieren van den staf werden er gewacht, om de noodige kaarten tot bepaling der grenslinie, enz. in teekening te brengen. De generaal *Prisse* had een huis voor een jaar willen huren, waaruit men zou besluiten dat de werkzaamheden der commissie een geruimen tijd kunnen duren. [illegible]

Te Maastricht werd dagelijks het bevel te gemoet gezien om Venloo op nieuw te bewapenen; men geloofde dat de werkzaamheden daartoe aan den generaal der artillerie *Verkouteren* zouden worden opgedragen. Men was te Maastricht begonnen met het gedeeltelijk ontwapenen der buitenwerken, terwijl men vernam dat er dadelijk na het opheffen van den staat van beleg, een nieuw dagblad in de fransche taal zou worden uitgegeven.

— In het dagblad van 's Gravenhage leest men:

» Naar men verneemt, is gisteren bij den Raad dezer Stad besloten, om het voorstel, in naam des gouvernements, aan de onderscheidene belanghebbenden bij eene uitloozing in de Noordzee

te Scheveningen, gedaan, om het hen toegedacht aandeel in de daartoe vereischte kosten te dragen — voor zoo veel de stad betreft, bevestigend te beantwoorden.

De berigten uit Belgie houden niets van belang. Wij vinden alleen in dezelve een berigt, dat de onderneming van *van Gend* en *Loos* voornemens is de diligence-dienst tusschen Belgie en Holland eerstdaags te hervatten.

Z. Keiz. H. de Grootvorst-troonopvolger van Rusland is den 24sten dezer te Berlijn aangekomen.

— Den 15 dezer was nog geene nadere zitting van den Hongaarschen Rijksdag gehouden, maar de afgevaardigden kwamen in de commité's ijverig bijeen, en in een daarvan moet, door leden der oppositie voorgeslagen zijn, in geen voorstel der regering toe te stemmen, voor dat deze in de verkiezingen van den bekenden graaf *Raday* zou hebben bewilligd. Men hield het echter voor zeker, dat de meerderheid der stenden in dit gevoelen niet deelen zou.

HERZIENING DER GRONDWET.

Sedert het sluiten van het traktaat van 19 april dezes jaars, heeft de regering eene menigte van besluiten genomen, waardoor alles wederom op den voet van vrede wordt terug gebragt, even als voor het uitbreken van den opstand, en waarbij verder al die maatregelen genomen worden, welke kunnen strekken, tot regeling der bij het traktaat vastgestelde bepalingen. Een der gewigtigste gevolgen die uit dit traktaat voortvloeijen, is gewis de veranderde omschrijving van het grondgebied van den staat, en de dienvolgens noodzakelijk gewordene verandering der grondwet van 1815: Er zal alzoo weldra verpligting bestaan, om aan het voorgeschrevene bij het elfde hoofdstuk der grondwet over te gaan, tot het benoemen namelijk van een verdubbeld getal leden der Staten generaal, om te raadplegen over de veranderingen of bijvoegselen in de grondwet te maken, zoo als die bij eene wet zullen zijn vastgesteld. Er volgt dus hieruit, dat eene zoo hoogstgewigtige aangelegenheid dubbel aandacht verdient; en het zal waarschijnlijk aan de leden die thans de Staten Generaal uitmaken, verbleven zijn, om van hunne gezindheden te doen blijken, tot het behouden en misschien wel uitbreiden van sommige regten, waarvan de ondervinding het wenschelijke heeft aangetoond, en die, ter gelegenheid eener herziening, uit noodzaak, allergevoegelijkst zouden kunnen gewijzigd worden. Het is wel niet denkelijk, dat telkens die oude geschilpunten over den regten zin van sommige grondwettige bepalingen zullen worden opgewarmd; maar in een land van handel en waar dus de vreemden in menigte verkeeren, zou het misschien wel niet ondoelmatig zijn, om eens vooral bij artikel 4 dier grondwet dat regt van toezigt en [illegible] aan de hooge regering toe te kennen, [illegible] partijzucht aan hetzelve [illegible] aanmerking, dat voortaan de [illegible] te Amsterdam zal plaats hebben; die stad, ofschoon bij de grondwet niet als hoofdstad bekend, is echter degene die daarop het meest aanspraak maken mag. Het zoo dikwerf bediscussieerde punt omtrent de administratie der kolonien, en het beschouwen derzelve als deelmakende van het moederland, en het daaruit afgeleid stelsel, dat de inkomsten en uitgaven der kolonien op de jaarlijksche begrootingen moesten voorkomen, zal misschien aanleiding kunnen geven tot nadere omschrijving van artikel 60. Zoude de omschrijving en het regt van gratie, in art. 67 niet eene verduidelijking behoeven, te meer daar de grondwet van 1814 aan die bepaling meerdere extensie heeft gegeven? Zoude ter gelegenheid der herziening van het hoofdstuk over de Staten-Generaal, niet de verpligting kunnen uitgedrukt worden, om uit al de oorden der provincie leden voor de Tweede Kamer te kiezen; eene bepaling die tegenwoordig wel eens ontdoken wordt, [illegible] de woorden in art. 141 *in- of buiten hun* [illegible]. Maar over het geheel, zou eene herziening van het [illegible] zijn; en moest er bepaald worden, dat men niet tegelijker tijd *kiezer* en lid van den raad der Provinciale-Staten of der Staten-Generaal vermogt te zijn; want daar nu die betrekkingen veelal gecumuleerd worden, wordt er niet voldaan aan het stelsel der Grondwet. Bij het hoofdstuk der justitie, is het wel noodig te denken om aan art. 182 die uitbreiding te geven, die de wet op de regterlijke organisatie daaraan gegeven heeft voor de woorden: *naar de bij de wet daaromtrent te maken bepalingen.* Om voor als nog van geene andere punten te gewagen, zien wij mogelijk eerstdaags het ontwerp van wet houdende voorstellen der veranderingen of bijvoegselen bekend gemaakt; althans de ongewone verlenging van den tijd der sluiting der zitting, in verband met het reeds in het vroegjaar huiswaarts keeren van de leden der Staten-Generaal en met de bedrijvigheid die in de residentie wordt opgemaakt van den raad der ministers en van den raad van State, doen er aan denken, dat nog vóór de gewone zitting der Staten-Provinciaal die wet zal gearresteerd worden, ten einde aan artikel 230 der Grondwet de meeste geleidelijke en spoedige executie te paren. Wij hopen op deze algemeene punten vervolgens nader terug te komen.

Aan het volgend ons toegezonden stuk hebben wij, in het algemeen belang, de plaatsing niet kunnen weigeren.

Geertruidenberg den 20 junij 1839.

Aan de redactie der Bredasche Courant.

OVER DE OORZAAK OF HET ONTSTAAN VAN DE STERFTE VAN HET VEE.

Reeds in 1832 bij het uitbreken der cholera te Scheveningen en Harderwijk, had ik het genoegen, de oorzaak der cholera, of de cholera-insecten te ontdekken, en deelde deze ontdekking ook toenmaals aan den heer professor Dr. Sebastiaan te Groningen mede, welke mijne ontdekking bekrachtigde, door de mededeeling, welke Z. Hooggel. de goedheid had mij te geven: namelijk, de proefnemingen te Londen omtrent de atmospheer gedaan, toen de cholera aldaar zoo vreeslijk heerschte, en men vleesch in eenen luchtballon deed en andere middelen aanwendde om de lucht te onderzoeken, op welk vleesch men daarna vreemde insecten vond, welke men te voren nooit had opgemerkt, zonder nog te weten, dat deze insecten de oorzaak der ziekte konden zijn, dewijl men dezelve meer als eene metereologische verschijning aanmerkte.

Ik heb toen, op aanraden van Z. Hooggel., eene aphoristische verhandeling over deze insecten en hunne uitwerking op den mensch, benevens de behandeling derzelve beschreven, en aan den redacteur van den *Letterbode* ingezonden; wijl deze verhandeling echter verscheidene vellen druks besloeg, zoo kon zij in den *Letterbode* niet geplaatst worden; ik heb dezelve derhalven in Rust's *Magazin der gesammten Heilkunde* doen opnemen. Later vond ik, in 1836, in het nommer van 6 november uwer geachte courant, een artikel onder de *Letterkundige Nieuwstijdingen* vermeld, dat een italiaansch geneesheer de eerste ontdekking zoude gemaakt hebben, dat de cholera door tweevleugelige insecten ontstond. Toen was ik van plan *deze eerste* ontdekking, door intermediair van den heer professor Dr. Sebastiani met tegenbewijzen te staven, doch zag daarvan af, aangezien zulks mij de moeite niet zou beloond hebben. Thans echter, nu ik de oorzaak van de sterfte van het rundvee en der schapen, en de middelen daartegen, ontdekt heb, verzoek ik UEd. het volgende deswege in uw geacht dagblad mede te deelen. Ik ben genoegzaam in de gelegengenheid geweest, door den hier wonenden landman Gerardus van Steen, om de oorzaak en den loop der ziekte gade te slaan; de gezegde landman had het ongeluk vijf koeijen te verliezen, terwijl twee andere ziek zijn; hij is hier te Geertruidenberg de eenigste, welke deze ziekte onder zijne koeijen heeft; al zijne buren zijn vrij daarvan, op welke bijzonderheid ik later, als bewijs *der niet contagieusiteit* zal terug komen. Ik heb met den veearts van Waspik de ziekte onderzocht en in consult behandeld, als ook de *sectio cadaveris* doen verrigten.

De oorzaak der ziekte.

De oorzaak van de ziekte onder de koeijen en schapen is *de ranunculus pratensis* (Linneus), waarvan verschillende soorten zijn, als: *repens*, *erecta*, enz.; hier onder den naam van *Kraaijenpoot* bij de boeren bekend. Deze bloem of plant komt op alle vette weiden, hooiland en vochtige en lage heiden veelvuldig voor; bij zachte of regenachtige winters, bij overstroomingen van rivieren veelvuldiger dan in drooge jaargetijden en op niet overstroomde hooilanden, welke in het algemeen in ons land meestal des winters en in den zomer door springvloed onder water staan. Hier staan zij in het hooiland gelijk een schoon bloemenkleed onder het gras gemengd, en worden dan tegen St. Jan, of vroeger met den 20 Junij, wanneer zij in hare schoonste kleur staan, met het gras afgemaaid, en voor de winterprovisie voor het vee opgehaald. Hare gele vijfbladige bloemkroonen, welke in kleur met de boterbloem veel overeenkomst hebben, en ook onder dezen schijn door de koeijen bij gebrek aan gras of schrale weiden gegeten wordt; de paarden welke geene bloemen in de weide of in het hooi aanraken, vermijden zulks, hetwelk mij ten duidelijkste bleek, wijl ik zelf een paard in de weide heb en het deze bloemen te vergeefs aanbood. De plant onderscheidt zich van gelijksoortige, door hare grootte en kleinheid, door haar regt opstaan en kruipen; alle soorten hebben iets scherps aan hare bloem en andere bladen, waarvan echter de groote *ranunculus acris* eene zoo scherpe en, gelijk aan de *canthariden*, eene zoo blaartrekkende kracht bezitten, dat verschillende boeren het bij kiespijn gebruiken, en de bladen achter het oor leggen, waar zij

sneller blaren trekken dan de *canthariden* doen. Zij onderscheiden zich in zoodmakende kracht ook daarin van de Netelplant, dat zij eerst gekruist en in sap veranderd zijn moeten, alvorens zij hare scherpe blaartrekkende kracht toonen, wat men met het kauwen en op de lippen leggen zelf bij elke gelegenheid ondervinden kan, terwijl daarentegen de brandnetel (*Urticans*) door zijnen fijnen voor het oog onzigtbaren stekel, gelijk de bijensteken, dadelijk bij aanraking branden.

Nu is de vraag: daar deze plant overal in vette kleilanden in wei- en hooilanden, aan slooten en vochtige plaatsen gevonden wordt, of de ziekte niet alle jaar onder het vee voorkomt?

Hieromtrent kan het volgende gezegd worden: 1°. is deze ziekte niet nieuw, (en heeft altoos bestaan, al is het dan niet in eenen zoo hoogen graad. Verscheidene verhandelingen zijn in mijn bezit waarin over de schrikkelijke sterfte van het vee en de bevinding bij de *sectio cadaveris*, als ook over de *symptomata* der ziekte geschreven wordt, in den zelfden zin als met de tegenwoordige ziekte overeenkomt; 2°. lette men in vroegeren tijd minder op hetgeen in de openbare bladen gemeld werd, zoo als zulks thans door ieder, zelfs door den eenvoudigsten landman, gedaan wordt. Ook stelt het gouvernement tegenwoordig een bijzonder belang in het welzijn der onderdanen, zoodat, ten gevolge van de oprigting eener veeartsenijschool, nu meer openlijk daarover gesproken en geschreven wordt, en de verdiensten ten deze meer dan in vroeger tijd aanmoediging te beurt vallen; 3°. hangt de vermeerdering van dit giftig onkruid van de verschillende jaren af, welke gelijk alle andere oogsten verschillen, en in de noordelijke en zuidelijke provincien verschillend uitvallen; 4°. zijn de veeartsen meestal onbekend met den aard der ziekte, en weten haar geen naam te geven, noch middelen tot afwering aan te wijzen, gelijk het bij de *cholera epidemie* het geval was; eene ziekte die, evenmin als deze, nieuw was te noemen, daar de zoogenaamde *boorts* schier ten allen tijde en alle jaren in Nederland sporadisch voorkwam, maar minder algemeen bekend was dan sedert 1831 en 32. Er is overigens sedert 1831 nog geen jaar omgegaan, of men hoorde in deze of gene streek van Zuid-Holland en Noord-Braband van sterfte onder het vee, maar men werd nimmer gewaar, welke ziekte het eigenlijk was, hoe veel moeite ik mij ook bij de veeartsen daaromtrent gaf. Ik vind het dus vrij vreemd, dat een zeker veearts door den druk beweeren wil, dat de ziekte door het insmokkelen van koebeesten uit Duitschland is binnen gedrongen, daar het toch in Nederland, hetwelk meestal veeteelt heeft, nooit zoodanig aan hoornvee ontbroken heeft, om hetzelve nog van buiten in te smokkelen.

(*Het vervolg in het volgend nommer.*)

177STE KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE LOTERIJ.

VIJFDE KLASSE.

21ste Trekking. N°. 7935, een prijs van ƒ 20,000; N°. 3971, ƒ 1000;
N°. 23246, ƒ 15,000.
22ste —— N°. 20, een prijs van ƒ 1000; N°. 2789, ƒ 1000;
N°. 9194, ƒ 1000; N°. 10072, ƒ 1500.
23ste —— N°. 5735, 15076, 8211, ieder een prijs van ƒ 4000.
24ste —— N°. 12880, een premie van ƒ 2000.

Ter AMSTERDAMSCHE BEURS van gisteren (27 *Junij*) waren genoteerd: Ned. 2½ pCt. 54 elf zestiende, ¾, elf zestiende; dito 5 pCt. 101⅛; Kansbill. 26 dertien zestiende, ¾; Am. Sijndik. 4½ pCt. 95⅛; dito 3½ pCt. 80⅞; Handelm. 180 drie achtste, ½; O. Indie 5 pCt. 98⅞, ¾; Rijn Spoorw. 103 drie achtste; Ardoins 18 negen zestiende; oude Russen 105¼; Metall. 103⅞, ½; Columb. 19⅞.

---

* Bij ACTE, gepasseerd voor den Notaris M. BAX te *Bergen-op-Zoom*, den 25. Junij 1839, is er een VENNOOTSCHAP opgerigt tusschen de Heeren RUPERTUS WILLEM WIJNMALEN en JAN ALEXANDER BECQUER, de eerste Directeur en de laatste Commies van het Postkantoor te *Bergen-op-Zoom*, tot uitoefening van een KASSIER- en COMMISSIONNAIRSCHAP, onder de Firma van WIJNMALEN en BECQUER, aanvangende den 1. Julij 1839 en eindigende ultimo December [illegible], echter ook daarna van jaar tot jaar voortdurende, tot dat zulks ten minste een jaar tevoren opgezegd wordt.

---

* Op WOENSDAG, den 3. Julij 1839, PUBLIEKE VERKOOPING in de Groote Verkoopzaal, op de Veemarkt te *Breda*, van eene aanzienlijke partij MEUBILAIRE GOEDEREN.

Dingsdag op de gewone uren te zien.

OPENBARE VERKOOPING
TE *ANTWERPEN*,
VAN 489 TREK-PAARDEN.

De Ontvanger der Domeinen te *Antwerpen*, zal aldaar publiek en finaal Verkoopen, ten 10 ure 's morgens:

Op Woensdag 3 Julij 1839, 189 PAARDEN.
» Dingsdag 9 » » 150 »
» Zaturdag 13 » » 150 »

*** Voor *Huismoeders*, *Jong getrouwde Vrouwen*, *Huwbare Jonge Juffrouwen*, *Huishoudsters*, *Koks* en *Keukenmeiden*, is thans weder verkrijgbaar de *Elfde druk* van de VOLMAAKTE HOLLANDSCHE KEUKENMEID, naar den *Hedendaagsche smaak*, *maten en gewigten* gewijzigd en *verbeterd*; een *Kookboek* dat aan zijn *titel volmaakt* beantwoordt; prijs ƒ 1,25.

AANHANGSEL tot bovenstaande, bevattende eene HANDLEIDING tot het *Schikken* eener ordelijke *Tafel*, de Kunst van *Voorsnijden*, *Serveigoed* sierlijke te plooijen. Het *Ceremonieel* bij het Drinken der gezondheden, enz. met platen, Prijs 70 Cts.; de beide Werkjes bij elkander in een deeltje ƒ 1,90; verkrijgbaar bij de Boekhandelaars S. DE GREBBER te *Amsterdam*, BROESE & COMP. te *Breda*, LION en PALIER & ZONEN te *'s Bosch* en voorts bij alle Boekhandelaars in dit Rijk.

*** Bij BROESE & COMP., te *Breda*, zijn de volgende NIEUWE WERKEN voorhanden:

Guizot, Cours d'Histoire moderne; Histoire générale de la civilisation en Europe, depuis la chute de l'empire Romain, jusqu'à la Révolution française, 1 beau volume in 8°. . . . . ƒ 6,—.
Napoléon Landais, Dictionnaire général et grammatical des dictionnaires français, extrait et complément de tous les dictionnaires les plus célèbres, 2 vol in 8°. . . . . » 14,—.
Paul de Kock, Moeurs Parisiennes, 2 vol. . . . . » 2,60.
Jacob, La marquise de Chatillard, 2 vol. . . . . » 2,60.
Balzac, Béatrix ou les amours forcés, 2 vol. . . . » 2,60.
Jules de St. Felix, Clarisse de Rom, 2 vol. . . . » 2,60.
Scribe, La maitresse anonyme, 1 vol. . . . . . » 0,75.
Dumas, L'Alchimiste . . . . » 0,75.
Sue, Deleytar, 2 vol. . . . . » 2,75.
Arago, Souvenirs d'un aveugle, Tome 1. . . . . » 1,40.
Museum Littéraire, Collection des meilleurs ouvrages de la littérature moderne, 16e serie: *Léon Gozlan*, le médecin du Pecq, 3 vol.; *Lamartine*, Receuillements poétiques, 1 vol.; *Dumas*, La Comtesse de Salisbury, 2 vol. à 45 Cents, *le volume*.
(*On souscrit pour une Série de 10 volumes.*)
Jules Sandeau, Marianna. 2 vol.
De Lamartine, Receuillements poétiques, 1 vol. 18°.
Jules Lecomte, Bras-de-fer. Roman maritime, 2 vol.
Mélanie Waldor, Alphonse et Juliette, 2 vol.
Dumas, Jacques Ortis, 1 vol.
———— La Comtesse de Salisbury, 2 vol.
———— Mademoiselle de Belle Isle, 1 vol.
Alphonse Karr, Geneviève, 2 vol.
Guérin, Juliette ou une bonne fille, 2 vol.
Emile Souvestre, L'homme et l'argent, 2 vol.
Paul de Kock, Un jeune homme charmant, 2 vol.
Léon Gozlan, Le médecin du Peix, 3 vol.

Bij Bovengemelden staat tevens de INTEEKENING *open op:*
La Belgique Musicale, journal de la société musicale Belge.
Ce journal sera publié par livraisons de quatre pages de texte, formant un volume, et de quatre pages de Musique en 4° format, par année un album de 96 pages, pour lequel les abonnés recevront une couverture illustrée; il paraîtra [illegible]
Prix de l'abonnement [illegible]

Tevens wordt door Bovengemelden uitgegeven:
KAART, behoorende bij de Schets der Algemeene Geschiedenis van Prof. *Bosscha*, om gebruikt te worden bij de Oude en Middel Geschiedenis. à 60 Cents.

Te BREDA, bij BROESE & COMP. Boekdrukkers en Boekverkoopers.